

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

Caput IV. De quantitate furti Religiosorum sufficienti ad mortale.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

4. Ex his placitis tam variis, quæ certè inniuntur variis rerum circumstantiis, vides (quamvis ea iuvent ad deliberandam rem admodò molestam) meliorem huius expensionis trutinam non esse, quam prudentiam Confessarii dictam num. 1.

An filij, ut etiam uxor possint occultare bona Patris, vel viri defuncti, ne veniant in manus Creditorum, dicam inferius, Tract. 5. cap. 1. num. 9.

Quoad Famulos.

5. Quoad famulos ego distinguo servos conditione à servis perpetuis, siue Mancipiis Domino prorsus addictis. Si de his posterioribus loquamur, puto, si medica (juxta conditionem servi quoad victum, & vestitum sibi competentia) à Domino ea nolente dare, accipiant, vix posse perveniri ad mortale, & interdum ne ad veniale quidem. Ratio est, quia in his negandis irrationabiliter est Dominus invitus. Quo verò ad pecuniam, aliâque bona, vix assurgit Mancipium hoc à conditione extraneorum, expendendus nihilominus est amor in ipsum Domini, utilitas, servitio, officiaque ab ipso exhibita, juxta superius, universim dicta num. 1.

In prioribus servis, quibus sua merces ex pacto datur, si hi aliquid amplius auferant, peccabunt: non tamen ad æquam mensuram extraneorum, quia etiam respectu horum, utpotè domesticorum præsertim in modicis, reliquique ciborum, minus sunt inviti Domini. Adde eos tacite consentire in furtulis famulorum, alioqui non valde gravibus, quandoquidem faciunt hæc solere ab ipsis committi, & tamen eos conducunt. Sed enimvero prudentia opus est, ne nimis laxas habenas servis relinquas, nec nimis angustas. An exigua mercede ob suam necessitatem conducti possint per furtum, usque ad justam mercedem sibi providere per occasionem diximus in 3. opuscul. de Sacrific. Miss. libro tertio cap. 1. §. 3. num. 59.

6. Prædicti omnes, si materia suæ parvitatem excelsere, obligabuntur sub mortali restituere: & uxor quidem restituere debet, vel statim, si bona propria habeat, vel habere possit: vel debet post mortem Mariti, Mariti heredes restituere ex dote, quam repetit. Filiis item ex proprio peculio statim, vel si proprium peculium non habent: debent post mortem Patris in divisionem cum fratribus adducere, vide præ dixi sup. lib. 5. dec. cap. 4. §. 2. de Donationibus inter Patrem, & Filium. Excusabitur tamen à restitutione filius post mortem Patris, si fratres simile quid furari sint, vel si iidem condonent, vel si pater actu condonavit, vel putatus fuit condonatus si fuisset à filio rogatus, qui ob verendum non petiit condonationem, & de summa agatur de qua disponere poterat Pater. Atque hanc excusationem ductam à condonatione expressa, vel præsumpta extendi ad uxorem modo, quò dicimus in filio, dubium nequaquam fit. Denique pari modo obligabuntur statim, quando habent, unde restituant, nisi ex Domini benignitate, amore, &c. confidant parumper, vel diu posse differre, imò & omnino restitutionem negligere.

CAPVT IV.

De quantitate Furti Religiosorum sufficienti ad mortale.

Non est sermo de furtis, quæ fortè Religiosus admittit ex bonis omnino alienis, tunc enim si is habet, perinde ac ceteri fures, de quibus hætenus disputatum est, obligabitur modo tamen infr. 11. cap. 1. §. 1. a num. 7. explicatius afferendo, sed loquimur de furtis ex bonis sui conventus, in quo ipse alitur. Et quærimus primò, quanam quantitas sufficiat ad mortale; & quoniam,

ut supra vidimus, Religiosus propter Votum Patris non potest usurpare bona illa externa, etiam lentibus Dominis, nisi de Superioris consensu, etiam secundo, quoniam quantitas requiritur ad mortale, contra ejusmodi votum mortaliter peccat. De quibus in censuræ ab aliquo vocer, ita agam, ut Ductum potius afferam verba, quam mea.

2. Quoad priorem sic habet Suarez. t. 3. de Rel. lib. 1. n. 40. 41. Quando Religiosus propria auctoritate sine licentia explicita, vel tacita, vel præsumpta, cumiam, vel aliud ex communibus bonis usurpat, si mortale, si materia attingat quantitatem saltem quatuorcentorum, & interdum poterit minor sufficere juxta circumstantias, (intelligo, si quando Mortale pauperi grave sic damnum inferretur, vel quidam De alio bonis Monasterij usu consumptibilibus, potestibus scilicet ad cibum, & potum, si tantum ad proprium usum actuale, ut sic dicam, & transitorium à his sit aliquid sumatur, regulariter non videtur peccatum mortale, nisi damnum Religioni esset nimis, & extraordinaria, & præstare. Extra hujusmodi enim res hujusmodi reputatur levioris conditionis (excipitur Sanchez, quando Religio pro paupertate, aut alia re, quæ determinatur solum daret Religiosis: tunc perinde est invitus Superior quoad comestibilia, quoad reliqua; intelligo, excepto casu necessitatis alimentorum.) Et quamvis Prælati hoc displicet, tamen ita sunt involuntarii, ut illam reputent mortalem in ordine ad pauperem, sed solum in ordine ad decentiam, & perfectionem Religionis. Accedit, si Religiosi quoad usum hujusmodi rerum, trallantur in Inter parentem autem, & filium non censetur furtum alio gravius. Secus verò esset, si hujusmodi res magna quantitate acciperentur, & occultè retenta paulatim consumerentur: nam illud esse posset grave peccatum, quatenus ad id discutendum in particulari magna præsumptio sit. Et num. 43. sic addit: In rebus tanto usu consumuntur si accipiuntur ab externis, cum major gravitas, si res in magna quantitate accipiuntur occultè retenta paulatim consumuntur: nam accipere solum tantum actum utendi v. g. comedendi, aut bibendi regulariter non estimatur materia gravis in ordine ad pauperem: quidquid id sit de obedientia aut de alio servantia Religiosa. Et acceptio autem pecunie semper est major deformitas: idemque est in illa, accipere utrumque ac dominum. Hæc Sanchez.

3. Quoad posteriorem questionem sic habet Sanchez, tit. 2. in dec. lib. 7. cap. 20. numero 3. Communitas verissima sententia est, eam quantitatem necessariam, & sufficientem, quæ necessaria est, & sufficit in hominibus singularibus ad constituendam materiam peccati mortalis. Et paulò post: Iam hodie, inquit, communis sententia est, exigi in Hispania furtum quadruplicem arbitri (id est, quatuor Regalium, seu Juliorum) ad mortale atque idem dicendum ad mortale Religiosi pauperum. Rectè item advertit sic, num. 6. Non semper quantitas in se notabilis absque licentia accepta, satis est ad mortale proprietatis peccatum, quia res magni valoris potest solum brevissimi temporis usum modici valoris usurpare, reddendo statim, & ideo erit solum culpa venialis. Hæc Sanchez.

4. Petes. Possumusne probabiliter sentire tam de peccato contra pauperem, quam ad peccatum usurpandi bona Monasterij, requiri illam quantitatem, quæ requiritur ad hoc, ut filius peccet mortaliter foras ab Patre, quando certum est requiri majorem, ut videmus sup. cap. 3. num. 3. & 4.

Respondet, negat id Sanchez dist. num. 3. & Jacobus Gordonius, lib. 5. g. 3. cap. 4. sine, sic habet. Quod recentiorum unus dicit in e. usmodi furtis, æquè parum videri votum Superiorem, ac est Patris erga filium, probabile est, cum Instituti ratio vox ipsa Superioris, ac denum etiam clare prohibeat hujusmodi furtum.

Quod si queratur, quisnam sit hic recentior? Respon-
detur, non unum solum, sed quinque obviā statim
huius sententia.
Primo est Rebellius apud Sanchez l. c. qui sic ha-
bet: Rebellius censet quantitatem hanc pensandam esse
ad quantitatem peccati ad furum mortale filiorum,
quod si Prælati credendi magis inviti ad rem clam
peccati à Religiosis, sed quoad modum quam parē-
re debent circa filios suos, cum non minus sed magis sub-
diligere debent, & ita non debeant censerī in-
ter eos qui rem acceptam ejusdem quantitatis in qua Pater
peccatam rem accepit in virtute non conferunt. Item
Rebellius ius habet, ut ex eis bonis alantur à Mona-
stio filii filij ex parentum bonis. Hæc ex Rebellio
sententia, qui tamen hanc sententiam reprobatur in aliis
casibus, sed admittit in comestibilibus.
Secundus est Ledesma, cuius sententia, dum ter-
tium Doctorem jamjam proferam, simul in medium
prodeat.

Tertius est Hieronimus Capedo, qui hæc habet
de patre. Rel. dub. 20. n. 19. sicut filius familias
quod si Patre de suis bonis majorem aliquam quanti-
tatem que in alio externo esset gravis, non esset fur, ita
et si alia non esset proprietas, nec fur surripiendo ali-
quam majorem quantitatem, que in alio externo facit pec-
catum mortale. Idemque dicendum est si Religiosus filium
suum ab alio Religioso ejusdem Monasterij. Quare re-
spondetur, quod si Religiosus suffragaretur à Monaste-
rio, vel ab aliquo dicto Religioso, octo, vel novem Regales,
excedens illorum in rebus, que usu non consumuntur, non
peccat mortale si id faciat sine facultate Prælati.
Quod si non sapius fieret, quam bis in anno. Hæc Ce-
peda, qui cum eodem Ledesma addit in rebus comesti-
bilibus ab eodem Monasterio, vel Religioso dicto su-
perioris requiri majorem quantitatem.

Quartus est Fagundez, pr. Eccl. 2. lib. 8. c. 6. n. 7. Pe-
ccat, inquit, quod possint Religiosi ab his qui peccato mortali do-
nant, vel recipere ab externis? Et quidem de Religiosis
ad modum filiorum rationandum est. Religiosi inter filios
computantur juxta cap. licet de sepulturis. Et ita docet
Navarra, & Rebellius, & non computantur cum servis,
ut male quidam Canoniste dixerunt, eo fundamento ducti,
quia si quid acquirunt, Domino acquirunt. Sed est
inutilis comparatio, nam etiam Filij familias quidquid ac-
quirunt, non sibi, sed Patri acquirunt, unde cum Filij fami-
lias in modum medicorum pecuniosorum, non peccent mor-
tale si eis iuvit, ad honestam recreationem, aut donatio-
nem forentur quique argenteos, seu Regales, aut plecti
debet, ut docet Petrus Navarra, & Rebellius, ut licet è,
bonis teneant cum Amicis, pariter, dicendum est de
Religiosis. Hactenus Fagundez.

Quintus est Caramuel in Reg. S. Ben. num. 952. &
frequent per tot. dist. 43. quem satis sit, ne longum faciam,
laudare. Possem fortasse addere Sorum, & Rodriguez,
de quibus apud Dianam p. 1. r. 6. ref. 36. dum probabi-
liter putant, tunc Religiosum committere furum, quando
locum adit ad summam dorum aureorum: quæ sen-
tentia tam lata non potest inniti nisi opinioni putanti
quod furum esse deceptum ad mensuram furti
filiorum facti ex Patris pecuniosi bonis.

CAPVT V.

De Compensatione occulta.

1. An sit fur, qui per occultam acceptationem compensat
id, quod sibi debetur?

Non esse in conscientia furem, nec peccare, nec
in excommunicationem incidere, quæ fortè sit
contra furantes imposita, & posse jurare etiam co-
muni iudice se nihil accepisse: intelligendo, quod sibi non
debetur, certum jam hodie est apud omnes etiam res,

quam usurpar, fuerit ipsi in depositum à debitore con-
signata: vide Molin. Less. de Lugo, aliisque mox citan-
dos, quibus adde Dicastill. lib. 2. tract. 2. de iustit. d. 9. d. 6.
Ratio est, quia rem sibi debitam hic accipit, non alie-
nam, Et quidem statim atque rem per compensationem
sibi vendicat, facit omnino suam; unde, si fortè
postea pereat, sibi perit, non debitori, quidquid in
contrarium sentiat Medina Cod. de restit. quest. 11. Ad-
verte te non posse accipere rem, tertij fortè datam in
pignus, seu commodatam tuo debitori, quia tunc alie-
nam raperes, ut ex se patet: imò neque rem tuam iusto
titulo deatam, vel commodatam, vel in pignus datam
alteri, quia sic privares hunc jure suo, lege Molin. tit. 3.
d. 90. 696. & de Lugo de iust. t. 1. d. 19. sect. 8. n. 182. Hoc
tamen intellige (addit Lessus lib. 2. c. 12. dub. 10. num. 56.)
si probabile erit, te rem tuam, jure alterius finito commodè
recuperaturum.

2. Ut autem iuste fiat compensatio, tres sunt con-
ditiones observandæ. Prima, ut sit de liquido ad liqui-
dum, hoc est, certum sit te esse actum creditorem tantæ
pecuniæ & alium esse actum debitorem. Dico (actum) nam
est questio, An creditori liceat prævenire? hoc est,
An si verbi gratia, hinc ad mensum tibi aliquis de-
biturus sit centum, possis ea per compensationem ho-
die sibi retinere, vel occultè suffragari. Ad quam respon-
deo, cum Dian. p. 2. tract. 16. resol. 46. licere, sed duobus
positis. Primò, ut adsit periculum moraliter certum,
quod debitor tuo tempore non sit soluturus. Ratio est,
quia cuiuslibet licet, quando res sua est in periculo, illius
assumptionem, vel pignus inquirere, ac velle. Secun-
dò, ut, si interim per tuam illam anticipatam acce-
ptionem, luctum aliquod cessavit creditori, vel damnum
emerit, debeas omnino recompenare, quia secus
subiret creditor poenam, antequam peccatum moræ
committeret.

3. Secunda conditio: ut non possis, vel facillè non
possis per potestatem publicam tuam recuperare. Verum,
hæc conditio solum notat (sed sine obligatione morta-
li, ex Molin. tom. 3. d. 690. n. 1. & Diana l. c.) ordinem
rationabiliter tenendum, at in praxi vix in nostra hæc
etate locum habet: nam semper est difficile suum recu-
perare per auctoritatem publicam.

4. Tertia ut removeatur periculum, ne tibi vel tuo
heredi iterum idem debitum solvatur: quod fiet fingen-
do condonationem, vel simili alio æquivocationis mo-
do: Quod si adsit ejusmodi periculum, sed non appareat
modus illud cavendi? Respondeo cum de Lugo de iust.
t. 1. d. 16. sect. 5. n. 87. cum ad illud cavendum, non obli-
gemur ex Iustitia, sed solum ex Charitate, ut mox
probabo, ideo, si facillè possis cavere, obligaris: quod
si non caveas, peccabis quidem, sed sine onere restitu-
tionis, quia id solum sequitur ad peccatum contra Ius-
titiam. At si cum difficultate, seu cum tuo gravi incò-
modo non posses, tunc nec peccares, nec obligationem
restitutionis contraheres, si non caveres. Ratio est, quia
tunc non peccares contra Charitatem, quæ ut alibi di-
ximus, non obligat cum gravi incommodo: nec pecca-
res contra Iustitiam: nam si contra hanc delinqueres, in-
de esset, quia inferres proximo damnum secundæ solu-
tionis. At hujus tu solum tunc es causa per accidens, &
indirectè: illud enim nec intendis, nec tibi utenti tuo
jure imputari debet.

Propter eandem, imò majorem rationem non te re-
gulatiter obligo ad admonendū debitorem, vel ad fin-
gendam condonationem, ne is credens non soluisse, ma-
neat in conscientia peccati mortalis. Ita idem ibid. Non
inquam, te obligo: ad id enim cum ex sola Charitate
tenearis, tunc solum obligaberis, quando facillè potes.
Quæ facilitas, cum in hoc negotio compensationis, quæ
occultè fit, vix locū habere possit, ideo dixi, te regulari-
ter à me non obligari. Teneris tamen restituere, quod
secundò tibi fortè solvitur, idque ex re accepta, juxta
universales regulas restitutionis.

5. Pati modo, si tu dum occultè tibi compensas de-
bitum,